

Östanå herrgård

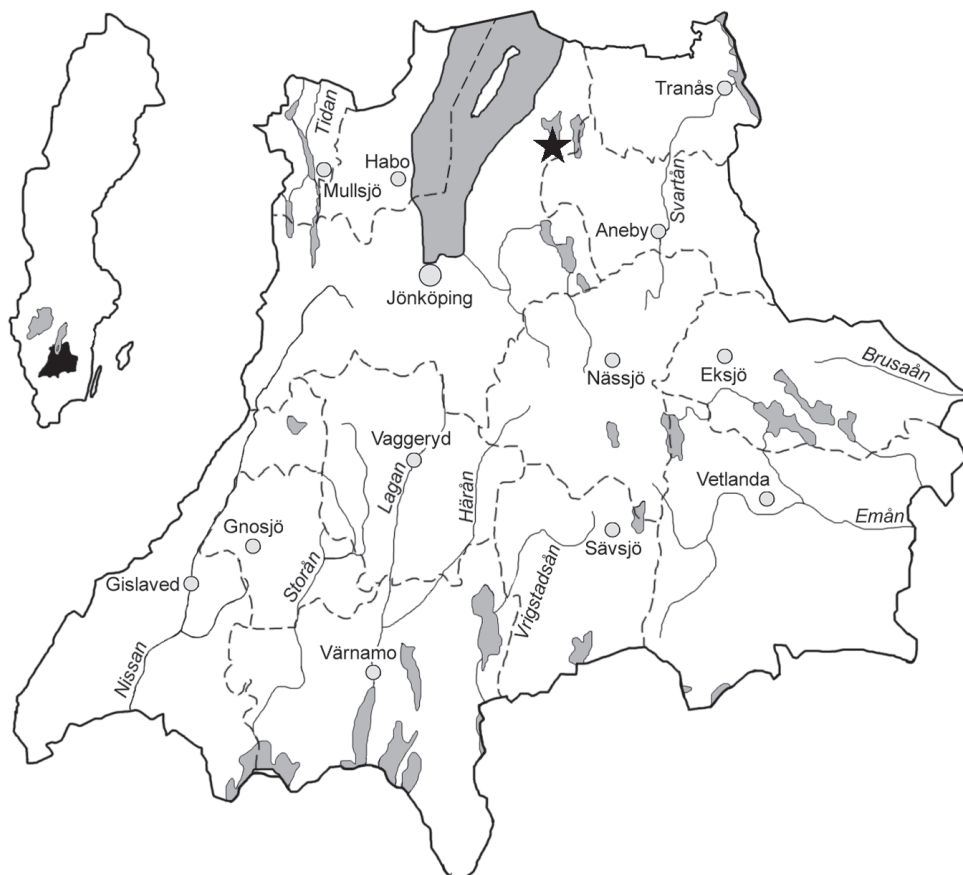

Antikvarisk medverkan i samband med
ommålning av de inre flyglarna,
Gränna socken i Jönköpings kommun,
Jönköpings län

Östanå herrgård

*Antikvarisk medverkan i samband med
ommålning av de inre flyglarna
Gränna socken i Jönköpings kommun
Jönköpings län*

Rapport: Margareta Olsson, foto: Britt-Marie Börjesgård
Grafisk design: Anna Stålhammar
Tryck: Arkitektkopia, Jönköping

Jönköpings läns museum, Box 2133, 550 02 Jönköping
Tel: 036-30 18 00
E-post: info@jkpglm.se
www.jkpglm.se

Utdrag ur tryckta och ajourhållna ekonomiska kartor är återgivna enligt tillstånd:
© Lantmäteriet. Ärende nr MS2007/04833.

© JÖNKÖPINGS LÄNS MUSEUM 2013

Innehåll

Inledning.....	5
Syfte	5
Historik.....	6
Före restaurering	6
Omfattning och vidtagna åtgärder	7
Administrativa uppgifter.....	8

FIGUR 1. Utdrag ur digitala fastighetskartans blad 64E 2g och 64E 2h.

Den södra flygel i det inre flygelparet vid Östanå, inför renoveringen 2002.

Inledning

Under sommaren 2002 utfördes en utvändig ommålning av det inre paret flyglar vid byggnadsminnet Östanå gård, fastigheten Östanå 1:6 i Gränna socken. Arbetena delfinansierades med statliga byggnadsvårdmedel och ingick i en större utvändig satsning som pågått sedan 2000 där huvudbyggnadens fasader och fönster tidigare renoverats. Målningsarbetena utfördes av Ann Håkanssons måleri AB, Hullaryd och slutbesiktigades 4 september 2002. Fönsterentreprenaden som utfördes av Klockargårdens snickeri- och fönsterhantverk AB, Aneby avslutades först hösten 2003 och slutbesiktning ägde rum den 3 december 2003.

Enligt länsstyrelsens beslut om bidrag skulle arbetena utföras under antikvarisk medverkan genom Jönköpings läns museum. Antikvarie Britt-Marie Börjesgård medverkade under arbetena. Föreliggande rapport har sammanställts av antikvarie Margareta Olsson

Syfte

Målningsarbetena på fasadpanel och fönster hade underhållskaraktär.

Historik

Östanå herrgård har medeltida anor och ingick då i ättens Ulfsparres godskomplex. Efter ett förvärv av Per Brahe d y 1660 kom den att införlivas i det Braheska grevskapet. Herrgårdens huvudbyggnad uppfördes 1766-69 av den dåvarande ägaren Fredrik Ulrik Hamilton, sedermera landshövding i Jönköpings län. Det dubbla paret flyglar som flankerar huvudbyggnaden fanns med i den ursprungliga planen för herrgården. De inre flyglarna tillkom 1773 respektive 1782 och avsågs initialt att inrymma kök med tillhörande förråds- och personalutrymmen. Dessa flyglar har en salsplan och en representativ exteriör som avsluter till huvudbyggnaden. De yttre flyglarna som är något enklare till sin utformning uppfördes parallellt med de inre och stod klara 1778. De nyttjades som bostäder för inspektör och drängar samt inrymde en bagarstuga.

Enligt en brandförsäkringshandling från 1870 genomgick de yttre flyglarna en större renovering i slutet av 1860-talet. Efter en förfallsperiod under 1900-talets förra hälft restaurerades mangårdens byggnader under 1950- till 1970-talet, vilket skedde med stor pietet för att bibehålla ursprungligt utseende och originaldelar. För de inre flyglarna genomfördes en genomgripande renovering på 1970-talet.

Södra flygeln trädgårdsfasaden.

Detalj av pilasterbas i en av fasaderna före ommålning

Före restaurering

Corps-de-logiet och det inre flygelparet följer franska stilideal, i en av rokokon upplättad fransk barock. Denna stil slog igen vid svenska herrgårdar decennierna efter 1700-talets mitt.

Flyglarna är uppförda i en våning med brutet halvvalmat tak. Salsplanen avspeglas i exteriören genom en något utökad bredd. Fasaderna är rytmiskt indelade av pilastrar och breda fönster. Huvudfasaden mot gården har centrerat entréparti med rusticeringar.

I det nedre takfallet finns en takkupa med rokokoinfluerat svängt överstycke. Fasadpanelen är till stora delar original från tillkomsttiden. Ytterdörrar i originalutförande, med buktiga rokokospeglar i de nedre fälten finns på södra flygeln, både mot gården och trädgården. Båda flyglarna är uppförda i sluttande terräng varav den norra flygeln har en källarvåning som är fullt utbildad mot norr. Den murade sockeln och källarvåning har en äldre slät kalkputs i flera lager. Vid renovering på 1970-talet gjordes en del mindre varsamma förändringar av exteriören, bland annat en utvändig isolering av taken, ny taktäckning med betongtegel och otidsenliga skorstenar. Den södra flygeln har mot trädgården åt söder en tidig 1900-talsveranda.

Fönstren som alla nyttillverkades på 1970-talet har kopplade bågar men följer originalfönstrens utseende vad gäller indelningen i korspost och bågar med träspröjs och smårutor. Ett originalfönster finns kvar i källarvåningen på norra flygeln, detta i liggande format med två smårutade bågar med handblåst glas.

Södra flygeln före ommålning.

Omfattning och vidtagna åtgärder

Ommålning av fasadpanel och ytterdörrar

Målningsarbetena följde samma program som för huvudbyggnaden. Fasaderna rengjordes från löst sittande färg genom manuell skrapning. Den senaste målningen hade gjorts med alkydoljefärg och delar av detta färgskikt skrapades nu ned. Inga behov av lagningar i panelen förelåg.

Ommålningen gjordes med linoljefärg, Wibö AB. Trärena ytor grundades och därefter målades fasaderna i två strykningar.

Originalfönster i källarvåningen på norra flygeln. Dessa fönster åtgärdades inte.

En av fasaderna under ommålning.

Det inre flygelparet hör gestaltningsmässigt samman med huvudbyggnaden och därför var det givet att färgsättningen skulle ske i enlighet med denna. Vid ommålningen 2000 hade ingen förändring av färgsättningen gjorts. Fasaderna målades alltså i ockragula väggliv med neutralt grå pilastrar, rusticeringar, foder och listverk. Ytterdörrarna målades bruna, ett arbete som låg utanför bidragsärendet.

Några åtgärder på sockeln var inte aktuella i detta skede.

Renovering av fönster

Fönstren från 1970-talet hade ganska omfattande rötskador i karm och bågbottnestycken. Fönstren åtgärdades därför på verkstad. Löst sittande färg skrapades av manuellt. Därefter glasades bågarna ur och nödvändiga trälagningar utfördes. Efter iglasning kittades fönstren med linoljekitt. Ommålningen gjordes med linoljefärg (Wibo AB) i tre strykningar. Fönstren målades i en mörkare neutralt grå kulör än fodren (samma som på huvudbyggnaden). Fönsterfärgen drogs ut även på foderbrädornas insida.

Administrativa uppgifter

Länsstyrelsens dnr:	434-15672-01
Länsstyrelsens beslutsdatum:	2002-06-25
Jönköpings läns museums dnr:	52/02
Beställare:	Länsstyrelsen i Jönköping
Fastighetsägare	Magnus Sederholm
Entreprenör, målning:	Ann Håkansson måleri AB, Gränna
Entreprenör, fönster:	Klockaregårdens snickeri- och fönsterhantverk AB
Rapportansvarig:	Margareta Olsson
Antikvarisk medverkande:	Britt-Marie Börjesgård
Fältarbetstid:	2002-05-2002-09-04
Län:	Jönköpings län
Kommun:	Jönköpings kommun
Socken:	Gränna socken
Fastighetsbeteckning:	Östanå 1:6
Belägenhet:	Ekonomiska kartans blad Östanå 7E 5c

Dokumentationsmaterialet förvaras i Jönköpings läns museums arkiv.

Södra flygeln efter ommålning.

Detalj av fasaden vid slutbesiktningen 2002.

Byggnadsvårdsrapport 2013:31
JÖNKÖPINGS LÄNS MUSEUM